

Diarienummer: LED 2021/171
Handling: 2

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet Bättre möjligheter för elever att nå kunskapskraven – aktivt stöd- och elevhälsoarbete samt stärkt utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning (SOU 2021:11)

Diskrimineringsombudsmannen (DO) har anmodats att yttra sig över förslagen i ovanstående betänkande. DO:s yttrande är avgränsat till frågor som berör DO:s uppdrag och verksamhetsområde.

Könsuppdelad undervisning

I utredningens uppdrag har ingått att föreslå nödvändiga ändringar i skollagen med utgångspunkten att barn och elever i skolväsendet som huvudregel inte ska vara uppdelade efter kön i undervisningen och utbildningen i övrigt.

Utredningen konstaterar att utrymmet för att i undervisning och utbildning dela upp eleverna efter könstillhörighet redan i dag är ytterst begränsat, eftersom det finns stor risk för att en sådan könsuppdelning skulle strida såväl mot läroplanerna för samtliga skolformer som mot diskrimineringslagen. Med hänvisning till att ett uttryckligt förbud mot könsuppdelad undervisning och utbildning därför framstår som obehövligt, avstår utredningen från att föreslå någon ytterligare reglering på denna punkt.

Enligt utredningen kan det emellertid förekomma situationer där könsuppdelning som sker av rent pedagogiska skäl i vissa särskilda fall måste kunna godtas. Utredningen nämner särskilt att det behöver finnas ett utrymme för att ge möjlighet till uppdelning av exempelvis enstaka idrottslektioner i simundervisning samt att det kan finnas behov av utrymme för könsuppdelning för att ge möjlighet till mer tillitsfulla samtal om exempelvis pubertetsfrågor. I anslutning härtill konstaterar utredningen att Skolverket möjligen bör överväga om det i upplysningssyfte kan finnas

ett behov av ytterligare förtydliganden i läroplanerna om under vilka omständigheter uppdelning av eleverna efter kön i undervisningen och i utbildningen får förekomma.

DO vill mot denna bakgrund framhålla att det i diskrimineringslagens förbud mot diskriminering inom det skollagsreglerade området inte finns något undantag för särbehandling som har samband med kön. I situationer där lagens rekvisit för direkt diskriminering är uppfyllda saknas alltså rättsligt utrymme för att genomföra en intresseavvägning där förekomsten av ett berättigat ändamål (till exempel pedagogiska skäl) kan medföra att en särbehandling som har samband med kön ska anses tillåtlig.

Garanti för tidiga stödåtgärder i grundsärskolan

DO välkomnar utredningens förslag att införa en åtgärdsgaranti för läsning, skrivning och matematik i grundsärskolan, motsvarande den som i dag finns för förskoleklassen, grundskolan, specialskolan och sameskolan. DO anser att en sådan garanti har förutsättningar att förbättra möjligheten för elever med funktionsnedsättning att få tillgång till utbildning på lika villkor.

Det finns ett särskilt ansvar för det allmänna att skydda och främja de nationella minoritetsspråken enligt språklagen och Sveriges åtaganden enligt Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter. DO anser därför att möjligheten att utöka åtgärdsgarantin till att omfatta ämnet modersmål, och då de nationella minoritetsspråken, bör utredas.

Enligt språklagen finns även ett särskilt ansvar för det allmänna att skydda och främja det svenska teckenspråket. DO anser därför att det även bör utredas om teckenspråk ska omfattas av åtgärdsgarantin.

Nya benämningar på målgrupp och skolformer

DO ser positivt på utredningens förslag att ändra benämningen dels för målgruppen för grundsärskolan, gymnasiesärskolan och särskild utbildning för vuxna, dels för skolformerna grundsärskola respektive gymnasiesärskola.

Övrig synpunkt

Enligt utredningen är det inte möjligt att på nationell nivå värdera hur det svenska skolsystemet fungerar för elever med funktionsnedsättning, eftersom det inte samlas in uppgifter om funktionsnedsättning i skolstatistiken. Utredningen anger att det därför inte heller går att utvärdera om de insatser som görs inom utbildningsväsendet får avsedd effekt för elever med funktionsnedsättning.

Enligt DO:s uppfattning finns ett behov av kunskap om situationer för elever med funktionsnedsättning i skolan. Det finns därför skäl att fortsatt närmare överväga på vilket sätt och med vilka metoder sådan kunskap på lämpligast sätt kan utvecklas.

Beslut i detta ärende har fattats av Lars Arrhenius efter utredning och förslag från Caroline Larsson. I den slutliga handläggningen har också enhetscheferna Annelie Sjöberg och Lovisa Strömberg, chefsjuristen Mattias Falk, sektionschefen Cecilia Narby samt utredaren Olle Andersson Brynja deltagit.

Lars Arrhenius
Diskrimineringsombudsman